

Zvone Sintič, vir: arhiv Miklavž Sintič

Zvonimir Sintič

Ob 100-letnici rojstva gledališkega in filmskega režiserja
Tatjana Rezec Stibilj

Mladost na odrskih deskah

Zvoneta Sintiča, rojenega 27. maja 1912 v Ljubljani, je že v mladosti očaralo gledališče in s šestnajstimi leti je začel statirati v Narodnem gledališču v Ljubljani – Drami. Po končani gimnaziji je bil inspicient do leta 1934, ko se je v Pragi vpisal na dramski oddelek državnega konservatorija in ga v treh letih uspešno zaključil. Svetovljanska Praga je nanj vplivala tako v kulturnem kot političnem duhu. Postal je član češke komunistične partije in sodeloval v naprednih študentskih gibanjih. Ob koncu bivanja v Pragi je leta 1937 z igralci različnih delavskih gledališč uprizoril Velejo, delo dr. Antona Novačana.

Po vrnitvi v Ljubljano so mu bila vrata zaprta kljub diplomu gledališkega režiserja. V Pragi si je nabral umetniško-ustvarjalne širine, ki bi jo v takratni klasični dramski sceni težko uresničil. Kmalu je zbral podobno misleče igralce in leta 1939 ustanovil Gledališče mladih. Kraljeva banska uprava

Dravske banovine je Sintiču 2. januarja 1940 izdala dovoljenje za ustanovitev potujočega gledališča. Igralska zasedba se je precej spreminjala. Med njimi so bili Jože Borko (absolvent praške šole), Drago Blanč, Stane Raztresen, brata Kovič, Tuši Rainer in drugi. Premierna je bila predstava Büchnerjevega Vojčka v frančiškanski dvorani 21. decembra 1939. Sledila je Lepa Vida po romanu Ivana Cankarja, Dva bregova Antona Leskovca in komedija Gospodar teme Pierrea Carrauxa. Sintičev krog je združevala predvsem ideja o gledališču nove vsebine in izraza in ga lahko smatramo kot zametek prvega avantgardnega gledališča pri nas.

Idej in načrtov je bilo še veliko, a negotovi čas ni dopustil uresničitve. Gledališčniki so želeli gostovanj po narodnih kulturnih odrih, zaradi slabega odziva pa so v glavnem ostali omejeni na Ljubljano. Tudi državne in mestne oblasti so jim namenjale bolj skromno podporo in kmalu odrekle še to. In ne nazadnje, uradna kritika jim je

bila, razen redkih izjem, nenaklonjena. Njihova prizadevanja je dokončno prekinila 2. svetovna vojna.

Zvone Sintič je po prihodu iz taborišča Gonars v aprilu 1943 odšel v partizane, kjer je bil vključen med propagandiste Gubčeve brigade in bil pozneje poslan v propagandni odsek štaba XV. divizije. Tu se je začelo njegovo delo vodje in režiserja Frontnega gledališča VII. korpusa, ki je imel močno mobilizacijsko in propagandistično vlogo med borci do konca vojne.

Pot k filmu

Kmalu po osvoboditvi se je Sintič kot režiser za kratek čas zaposlil na Radiu Ljubljana, vendar ga medij ni najbolj pritegnil, še vedno so ga kot gostujočega režiserja vabili k sodelovanju v slovenska gledališča, v Koper in Novo gorico. Ko pa je bilo septembra 1946 ustanovljeno filmsko podjetje za proizvodnjo filmov Triglav film, se je pridružil umetniškemu oddelku. Kot na

začetku vsi se je tudi Sintič spoprijel z dokumentarno, s kratkometražno produkcijo, a za razliko od večine drugih režiserjev pri tem tudi ostal do konca. Del odgovora zakaj nam morda prinaša njegovo razmišljanje: »... naša poglobljena dejavnost so bili in so kratki filmi. Dolgih, celovečernih je premalo in so predragi, da bi se ob njih lahko zvrstili vsi, ki hočejo biti filmski režiserji.«

Za začetek je z režiserjem Jožetom Galletom (ki je zaključil gledališko režijo na praškem konservatoriju leto za Sintičem) sodeloval pri scenariju in režiji kratkega filma *Vse za otroka* (1947), ki je propagiral organizirano varstvo predšolskih otrok, da bi se lahko na ta način matere v čim večjem številu zaposlovale. Sledi njegov prvenec *Partizanske bolnišnice v Sloveniji* (1948). Tematika se pojavlja skozi celotno obdobje njegovega ustvarjanja, saj je v filmski podobi želel ohraniti zgodovinski spomin na dejavnosti iz NOB. Za lažjo ponazoritev časa je v filmih uporabil obilico fotografij in drugega dokumentarnega gradiva, pomagal si je tudi z rekonstrukcijo prizorov. Na tak način je poleg partizanskih bolnišnic predstavil tudi partizanski tisk v filmu *Partizani in tisk* (1949), kurirsko službo v filmu *Partizanski kurirji* (1969), največji odmev je dosegel s filmom *Pesem borb in zmag* (1964). Za ta prikaz razvoja in vloge revolucionarne in partizanske pesmi ter njihovih avtorjev je prejel tedaj najvišje priznanje, nagrado vstaje slovenskega naroda. V tem duhu je tudi zaključil s filmom, posvečenim prikazu odpora proti okupatorju v okupirani Ljubljani, *Ljubljana-mesto junak* (1970), za katerega je leta 1971 prejel enako nagrado.

Pomemben sklop so njegovi kratki igrani in dokumentarni (t. i. naročniški) filmi, ki so za producenta pomenili vir dohodkov, za ustvarjalce pa pogosto prilagajanje naročnikovim željam na račun okrnitve umetniške svobode. Vendar je bil Sintič tudi v tem pravi mojster in tako je nastal prvi slovenski turistični film po letu 1945 v produkciji Triglav filma, *Kam?* (1953), katerega naročnik je bila Turistična zveza Slovenije. Tudi turistični film *Skrivnost* (1959) naročnika Kreditne banke in hranilnice v Ljubljani še danes navdušuje gledalce z igralsko zasedbo (Špela Rozin, Marjan Marinc, Marjan Kralj) in s scenarijem, ki ga zaokroža song Janeza Menarta v izvedbi Duše Počkaj.

Poseben odnos je imel do kulturnih in etnološko obarvanih tem. Film, ki prikazuje pustne običaje na Dravskem polju (*Kurentovanje* [1949], *Zima mora umreti* [1954]) ali v Cerknici (*Ti si kriv* [1961]) in ženitovanjske običaje (*Nevesta le jemlji slovo* [1948]), so prvi pri nas, ki ohranjajo filmski spomin na tedaj še žive, čeprav za potrebe snemanja delno rekonstruirane običaje. Sintič je bil za film *Kurent* deležen celo partijske kritike, češ da se je v film premalo študijsko poglobil in da je prisotna prevelika idealizacija krajev in ljudi.

Filmi, v katerih je presegel okvir dokumentarističnega pristopa in jih lahko vzporejamo z obliko eseja v literaturi, so *Ptuj – zgodovinsko mesto* (1949), *Lepote podzemlja* (1951) in *Slike z loškega pogorja* (1951), s katerim je sodeloval na Beneškem filmskem festivalu. Film impresivno spregovorijo o bogastvu slovenske umetnostne dediščine, skoznje se zrcali osebni odnos ustvarjalca do obravnavane

vsebine. Večino filmov iz tega obdobja pa zaokroža izjemna kamera Milana Kumra.

Posnel je še vrsto klasičnih dokumentarnih reportažnih filmov z družbenopolitično in gospodarsko tematiko, vezano na slovenski in jugoslovanski prostor, kot so *Prekmurje* (1950), *Naši dokumenti – Jugoslavija* (1953), *Plemenita jekla* (1956), *Za obnovo Skopja* (1964) in drugi.

Zvone Sintič se je soočil tudi z animiranim lutkovnim filmom, k čemer je pripomoglo dobro poznanstvo s češkim mojstrom animacije Jiřijem Trnko in z avtorjem prvega slovenskega animiranega filma Sašom Dobrilo. Za tri lutkovne filme, *Prebrisani Jurček* (1961), *Jurček stražar* (1961) in *Jurček v ječi* (1964), je napisala scenarije Majda Koch ob 20-letnici vstaje in se vsebinsko navezujejo na motiv NOB. Režiral je še lutkovna filma *Vasovalec* (1959) in *Don Pedro* (1961). Kot lutkovni animator je sodeloval Dušan Hrovatin, ki se Zvoneta Sintiča še danes spominja kot izjemnega režiserja in sodelavca, ki mu je bilo gonilo vedno iskanje novega.

Bil je tudi asistent režije pri celovečercih *Trst* (1951, France Štiglic), *Vesna* (1953, František Čap), *Tri zgodbe* (segment *Kopljki pod brezo*, 1955, France Kosmač) in *Veselica* (1960, Jože Babič). Sicer pa ostaja v njegovi osebni zapuščini, ki jo hrani Arhiv RS, spomin na vrsto nerealiziranih scenarijev za kratke igrane (*Optimist, Višja sila*), animirane in tudi za celovečerne filme (*Hiša v strugi, Ubežnik*). Z režijo televizijske drame *Korito podzemne reke* za TV Ljubljana leta 1972, ko je bila tudi predvajana, se je najbolj približal celovečernemu filmu, o katerem je sanjal.

Zvone Sintič je s svojim delom zapustil močan pečat v povojnem domačem filmskem ustvarjanju, v katerega je vložil znanje, delo in življenjsko energijo, le njegove sanje se niso uresničile.

V ponedeljek, 7. maja 2012, pripravlja SFA v Slovenski kinoteki ob stoletnici rojstva Zvoneta Sintiča izbor njegovih filmov, v katerem so skušali zajeti vso raznolikost njegovega ustvarjanja.

Viri in literatura

- SI AS 1992 Zvonimir Sintič št. 1-4.
- Ohraniti veličino revolucije poznejšim rodovom; *TV 15*, št. 34, 30. 8. 1966, str. 6.
- Podeljena jim je nagrada vstaje slovenskega naroda; *Delo*, 22. julij 1966, str. 5.
- Gale, Jože: Zvonimir Sintič 1912-1980; *Ekran*, let. XVII 1980, št. 5/6, str. 69-71.

V montaži, vir: arhiv Miklavž Sintič